

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Бевзюк Ангеліна Костянтинівна

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ. 66

Піть Ігор Юрійович

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА СКОЄННЯ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД 68

Данілов Олександр Дмитрович

ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА АПАРАТУ СУДУ ЯК СПЕЦІАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ. 72

Зільберт Валентина Сергіївна

МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД
ТА АНТИКОРУПЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ 75

Костюк Михайло Анатолійович

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ ТА ЗМІСТУ ГАРАНТІЙ ДЕРЖАВИ ЩОДО ВИКОНАННЯ
СУДОВИХ РІШЕНЬ. 77

Малюта Владислав Васильович

ЩОДО РОЗМЕЖУВАННЯ СФЕРИ ДІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ
ПРОЦЕДУРУ» ТА ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН» ПРИ РОЗГЛЯДІ
СКАРГ 80

Негара Олена Віталіївна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ НАДАВАЧІВ ПУБЛІЧНИХ
ПОСЛУГ 82

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНА ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Завальнюк Володимир Васильович

НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СУЧАСНІ ПРАВОВІ ВИКЛИКИ 86

Мельничук Ольга Степанівна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОВИХ ДОКТРИН У КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ З ACQUIS EC 89

Кравченко Сергій Петрович

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ДОКТРИНИ ПРАВА 93

Чувакова Ганна Михайлівна

АНОМАЛІЇ ГАЛУЗЕВОЇ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 96

Рязанов Михайло Юрійович

НОРМАТИВНИЙ ФАКТ ЯК ФОРМА АКТУАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ СПАДЩИНИ. 98

Антошина Ірина Володимирівна

ІНФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ ПРАВА У ЦИФРОВУ ЕРУ 102

Ковбасюк Степан Валерійович

ДО ПИТАННЯ ПРО КРИТЕРІЇ ІЕРАРХІЗАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ. 105

Іванчук Віра Євстафіївна

ЗАВДАННЯ ПРАВОВОГО МОНІТОРИНГУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПРАВА. 107

Грунь Олександр В'ячеславович

ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ ВПЛИВУ ІКТ НА ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ 110

Лисак Станіслав-Юрій Юрійович

РОЗВИТОК АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙ 113

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Аніщук Ніна Володимирівна

ВНЕСОК ОЛЕКСАНДРИ ЄФИМЕНКО У РОЗВИТОК ЖІНОЧОГО РУХУ НА ПОЧАТКУ
XX СТ. 116

10. Селігей П. О. Глобалізація і проблеми збереження мовного розмаїття. *Мовознавство*. 2022. № 4. С. 3-21. DOI: 10.33190/0027-2833-325-2022-4-001.

Ключові слова: право, методологія, методологія юриспруденції, лінгвістика права, мова права, правова доктрина, лінгвістична доктрина права.

Key words: law, methodology, methodology of jurisprudence, linguistics of law, language of law, legal doctrine, linguistic doctrine of law.

Чувакова Ганна Михайлівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальної теорії права та держави,
кандидат юридичних наук, доцент*

АНОМАЛІЇ ГАЛУЗЕВОЇ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Одним із провідних чинників, який здійснює безпосередній вплив на реалізацію прав та свобод є ефективна юридична діяльність. Крім того юридична діяльність виступає складником національної правової системи. Тому кожній правовій системі притаманні свої характерні особливості, на яких базується юридична діяльність.

Юридична діяльність – це один із різновидів правової діяльності, яка обіймає всі сфери юридичної практики, здійснюється кваліфікованими (професійними) юристами з метою отримання правового результату для задоволення потреб й інтересів соціальних суб'єктів [1, с. 315].

Зі свого боку, галузева юридична діяльність являється специфічним різновидом професійної правової діяльності, яка здійснюється в межах тієї чи іншої галузі права і відрізняється застосуванням певних норм, принципів й методів правового регулювання. Вона певною мірою відображає процеси правотворчості, правозастосування, правоохоронної та правозахисної діяльності, які реалізуються з урахуванням особливостей конкретної галузі, наприклад, кримінального, цивільного або адміністративного права тощо. Разом із тим, галузева юридична діяльність характеризується наявністю власних процедур, суб'єктного складу, а також специфічних механізмів реалізації правових норм, чим і підтверджується її структурна різноманітність. Завдяки вказаній диференціації забезпечується ефективне функціонування правової системи загалом, адже при цьому враховуються особливості суспільних відносин, які підпадають під регулювання різних галузей права.

Сьогодні, в часи активного розвитку сучасної правової системи України більш актуальною є проблематика дослідження відхилень у здійсненні юридичної діяльності. Попри значне вдосконалення законодавства та інституцій, яке спостерігається останні роки, у правовій сфері все-таки продовжують існувати явища, які суперечать її головним принципам, а саме протистоять законності,

справедливості та верховенству права. Саме такі відхилення доцільно розглядати як аномалії юридичної діяльності.

Підкреслимо, що існування аномалій є не випадковим явищем, адже формуються вони під впливом численних соціально-правових процесів. Аналізуючи сутність аномалій юридичної діяльності, варто виходити із загального розуміння аномалій, тобто як відхилень від нормативно закріплених моделей поведінки. Такого роду відхилення здебільшого відображаються у деформації змісту права або самого процесу його реалізації, що, відповідно, має наслідком зниження ефективності правового регулювання.

На думку О. В. Ткалі, загальний характер відхилень означає, що хоч вони виникають в окремих юридичних явищах й процесах, але притаманні всім сторонам правової сфери життя та мають спільну природу [2, с. 48- 49].

Приміром, якщо порівняти юридичну діяльність та правову поведінку громадян – відмінності будуть ще більш очевидні. По-перше, правова поведінка не завжди є усвідомленою або умисною, однак юридична діяльність – завжди свідомо спрямована. Така цілеспрямованість пояснюється, передусім, тим, що перед суб'єктами юридичної діяльності в нормативно-правовому порядку встановлюються конкретно визначені цілі, компетенції, порядок здійснення відповідних юридичних дій тощо. По-друге, юридичній діяльності властивий офіційний характер і оформлюється вона зазвичай в актах, документах. Правова поведінка може мати свій прояв і в діях, і в бездіяльності, тоді як юридична діяльність – тільки за допомогою конкретних дій та операцій [3, с. 393].

Аномальність юридично «значущої поведінки, спрямованої всупереч істинному призначенню права, реалізованої недобросовісно та з метою досягнення неправомірного результату або завдання шкоди іншим суб'єктам чи суспільству» [4, с. 6], обумовлена різними формами деформації правосвідомості, а також іншими негативними явищами та є проявом неправильного ставлення до права. Тобто деформації правосвідомості – це відхилення від норми, перекручене відображення правової реальності, яке в подальшому спонукає до вибору неправильної моделі поведінки.

Важливо розмежовувати «аномалії» від ширшого поняття «девіантна поведінка». Відмінності полягають у тому, що девіантна поведінка охоплює будь-які порушення соціальних норм, тоді як аномаліям у юридичній діяльності характерний більш вузький характер і вони безпосередньо пов'язані з функціонуванням правової системи. Через це вони становлять підвищену небезпеку, оскільки виникають у сфері, яка призначена для забезпечення стабільності і порядку у суспільстві.

Підсумовуючи викладене, слід наголосити, що юридична діяльність вважається провідним засобом здійснення контролю й охорони соціальних благ, а також задоволення публічних та приватних інтересів, що й підтверджує її важливу роль у суспільстві.

Таким чином, аномалії галузевої юридичної діяльності можна охарактеризувати як складне і системне явище, яке виникає під впливом комплексу пов'яза-

них між собою факторів. Зазначені прояви аномалій підтверджують їх вагомий вплив на правову систему, адже, перш за все, вони призводять до порушення принципу верховенства права, який є основою демократичного суспільства. Крім того, поширення аномалій сприяє зниженню довіри громадян до державних інститутів, у результаті чого формується правовий нігілізм, який проявляється у зневажливому ставленні до права та небажанні його дотримуватися. Більше того, аномалії впливають на правову свідомість суспільства, деформуючи уявлення суспільства про справедливість і законність. Це, зі свого боку, може призвести до збільшення кількості правопорушень і соціальної напруженості.

Список використаних джерел:

1. Тичина Д. М., Грицюк І. В. Юридична діяльність як елемент правової системи: теоретико-правовий підхід. *Право та державне управління*. 2023. № 4. С. 310-316. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.4.40>
2. Ткаля О. В. Різновиди правових аномалій: загальна характеристика. *Право і суспільство*. 2022. № 4. С. 47-53. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.4.8>
3. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009/TEorijaDerjav_2009.pdf
4. Буроменська Н. Л. Поняття і правова природа принципу заборони зловживання правом: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 ; ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», Київ, 2021. 21 с.

Ключові слова: аномалія, правова аномалія, правосвідомість, аномалія правосвідомості, юридична діяльність, галузева юридична діяльність, девіація, девіантна поведінка, правова система.

Key words: anomaly, legal anomaly, legal consciousness, anomaly of legal consciousness, legal activity, industry legal activity, deviation, deviant behavior, legal system.

Рязанов Михайло Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальної теорії права та держави,
кандидат юридичних наук, доцент*

НОРМАТИВНИЙ ФАКТ ЯК ФОРМА АКТУАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ СПАДЩИНИ

Проблема формування українського права посідає важливе місце в сучасній юридичній науці, оскільки охоплює не лише питання походження окремих норм та інститутів, а й ширший процес становлення правової свідомості, правової культури та національної правової ідентичності. Історія українського права де-